

TARJOUSPYYNTÖ, KÄYTTÖOIKEUSSOPIMUS

Linja-autoliikenne

Tarjouskilpailu 20XX/1

viranomaisen nimi, toimivaltaisena viranomaisena järjestää tarjouskilpailun linja-autoliikenteen (tai linja-autoilla toteutettavan kutsujoukkoliikenteen) hoitamiseksi käyttöoikeussopimuksen perusteella.

Käyttöoikeuden sisältö on määritelty **liitteenä 1** olevassa asiakirjassa "Käyttöoikeussopimuksen yleiset ehdot".

- *Kun käyttöoikeussopimuksella annetaan oikeus alueellisesti rajattuun liikenneverkon osaan, tulee myös yksinoikeus tai erityinen oikeus tapauskohtaisesti määritellä yksiselitteisesti, jotta vältetään epäselvyyksiltä mm. suhteessa mahdolliseen kilpailevaan liikenteeseen ja muihin käyttöoikeussopimuksiin.*
- *PSA:n siirtymäkautena sopimuksia voidaan tehdä järjestämättä tarjouskilpailua ja siten, kuin PSA:ssa on todettu. Tällöin tätä asiakirjaa voidaan käyttää vain soveltuvin osin sopimuksia tehtäessä.*

1. Tarjoajat

Tarjouskilpailu on avoin kaikille liikenteenharjoittajille, joilla on joukkoliikenneluvan perusteella oikeus henkilöliikenteen harjoittamiseen.

2. Tarjouskilpailun kohde

Tarjouskilpailu koskee käyttöoikeutta julkisen liikenteen liikenneverkkoon seuraavasti:

Kohteet nrot   Kunta/kunnat, kaupunginosa tai alue/liikenneverkon osa
x-y

Kaikkien samalla kertaa kilpailuun tulevien kohteiden tarkempi määrittely on esitetty tarjouspyynnön **liitteessä 2** "Kilpailukohteiden määrittely".

- *Toimivaltainen viranomainen laatii liitteen 2 ja muiden tarjouspyynnössä mainittujen liitteiden edellyttämät asiakirjat tapauskohtaisesti kuhunkin liikenneverkkoon ja tilanteeseen soveltuen. Hankintamenettelytyöryhmä laatii näistä asiakirjoista ohjeita ja esimerkkejä myöhemmin tarpeen mukaan.*

3. Sopimusaika

Sopimusaika on 3/4/5/6/7 vuotta ja alkaa xx.yy.20xx ja päättyy xx.yy.20xx.

- *Mikäli optiota (sopimuskauden jatkamista) halutaan käyttää tulee ottaa huomioon tulevan uuden joukkoliikennelain lisätilauksia koskevat määräykset. Sopimuskausi optioineen voi olla enintään 10 vuotta*

- *Sopimuskauden tulee olla riittävän pitkä, jotta se mahdollistaa kannattavan liiketoiminnan.*

4. Käyttöoikeussopimuksen periaatteet

Liikenteenharjoittaja saa kaikki matkustajilta perittävät matkalipputulot ja muut tulot siten, kuin yleisissä ehtoissa on todettu.

Liikenteenharjoittaja suunnittelee linjat, niiden reitit, aikataulut ja vuorotarjonnan ottaen huomioon toimivaltaisen viranomaisen palvelutasomäärittelyt.

5. Tarjoukset

Liikenteenharjoittaja jättää tarjouksen käyttöoikeuden kohteen mukaisen julkisen liikenteen hoitamisesta toimivaltaisen viranomaisen vahvistamien, **liitteenä 3** olevien palvelutasomäärittelyiden mukaisesti.

- *Palvelutaso määritellään aina kohteiden liikennetarpeiden mukaisesti. Yleisimpiä palvelutasotekijöitä ovat liikennöintiajat, vuoroväli, vaunukuormitus, ja kävelyetäisyydet pysäkillä. Palvelutasoon voi kuulua myös palvelun laatua määrittäviä tekijöitä (ks. LVM:n julkaisut nro:t 39, 54 ja 55/2007 ja 7/2005).*
- *Maaseutumaisessa liikenteessä voidaan edellyttää tiettyjen koulumatkojen ja työpaikkakeskittymien hoitamista tai riittävien asiointipalveluiden turvaamista joukkoliikenteellä*
- *Palvelutasoa koskevan määrittelyn yhteydessä toimivaltainen viranomainen voi esittää arvioita siitä, kuinka nykyinen liikennetarjonta täyttää palvelutasomäärittelyt ja mitkä palvelutasopuutteet tulee tarjouksessa korjata.*

Tarjouksessa ilmoitetaan se vuorotarjonta linjoittain (tai kutsujoukkoliikenteen palvelutarjonta) vuorokauden eri liikennöintiaikoina, jonka liikenteenharjoittaja sitoutuu matkustajille vähintään tarjoamaan. Edellä mainitut tiedot esitetään käyttöoikeuden kohteen palvelutasoa kuvaavassa liikennöintisuunnitelmassa, joka on osa tarjousta.

- *Palvelutasoa koskevat määrittelyt ovat palvelun vähimmäistaso, joka tarjouksessa voidaan siis ylittää.*
- *Toimivaltaisen viranomaisen on päätettävä, kuinka yksityiskohtaista liikennöintisuunnitelmaa tarjouksessa edellytetään.*

Tarjouksen liikennettä koskevat tiedot ilmoitetaan **liitteenä 4**. olevalla kaavakkeella. Tämän lisäksi tulee esittää reittikartta, josta käyvät ilmi kaikkien liikennöitävien linjojen reitit.

- *Liikenteestä tulee esittää ainakin vuorotarjonta eri vuorokaudenaikoina (aamu- ja iltaruuhka, päiväliikenne, iltaliikenne) ja eri viikonpäivinä linjoittain sekä liikenteen alkamis- ja päättymisajankohdat eri viikonpäivinä. Lisäksi tulee ilmoittaa liikennöintisuunnitelmaan perustuvat vuotuiset ajokilometrit, joiden laskennassa on otettu huomioon mahdolliset kesä- ja juhlapyhien liikenteen supistukset. Ilmoitettua ajokilometrimäärää käytetään tarjousten arviointiperusteena.*

Tarjoukset tulee tehdä kohteittain. Tarjousta ei saa sitoa minkään muun kohteen tarjouksen ratkaisemiseen.

Tarjousta tehtäessä lähtökohtana ovat nykyisin voimassa olevat matkalippujen asiakashinnat (**liite 5**). Niitä noudatetaan ensimmäisen sopimusvuoden ajan, jonka jälkeen hintoja voidaan muuttaa siten, kuin käyttöoikeussopimuksen yleisissä ehdoissa on todettu.

- *Hintojen muutos sovitetaan alueen olosuhteisiin ja siitä on mainittava tarjouskilpailuasiakirjoissa.*

Jos liikenteenharjoittaja vaatii edellä mainittujen matkalippu- ja mahdollisten muiden tulojen lisäksi toimivaltaiselta viranomaiselta liikenteen hoitamisesta vuotuisen korvauksen, tulee sen arvonlisäveroton arvo ilmoittaa tarjouksessa. Korvausta koskeva tarjous tulee tehdä vuoden ensimmäisen/toisen/kolmannen/neljännän vuosineljänneksen hintatasossa, mikä vastaa edellisen vuosineljänneksen indeksia.

- *Viimeksi mainittu koskee tilannetta, jossa indeksiehdon käyttö on sallittu.*
- *Korvaus voi toimivaltaisen viranomaisen niin harkitessa perustua suoritemääriin, joka vaikuttaa taloudellisen riskin jakoon.*
- *Toimivaltaisen viranomaisen on joka tapauksessa syytä pyytää tarjoajia ilmoittamaan myös mahdollisen lisäliikenteen suoritteiden (linjakilometrit, ajotunnit, autopäivät) perusteella maksettavan lisäkorvauksen yksikköhinnat sitä tilannetta varten, että liikenteen määrää muutetaan toimivaltaisen viranomaisen esityksestä palvelutasoa koskevissa määrittelyissä todetusta poikkeavalla tavalla.*

Vaadittava korvaus ilmoitetaan erillisessä kirjekuoressa tarjouspyyntöasiakirjojen mukana toimitetulla lomakkeella, joka on myös allekirjoitettava.

Tarjouksen keskeiset tiedot tulee koota erilliseen tarjouskirjeeseen. Tarjouskirjeessä tulee olla ainakin tarjoajan nimi, liikenteestä vastaavan henkilön nimi ja tarjottavat kohteet ja liikennöintisuunnitelma. Jos tarjoajana on tarjousyhteenliittymä, tulee tarjouskirjeen sisältää yhteenliittymään osallistuvien nimet. Myös mahdollisesta alihankkijoista on ilmoitettava alihankintaan osallistuvien nimet.

6. Tarjouspyynnön laatimiseen liittyvä tausta-aineisto

Tarjouksen tekemisen taustatietoina on **liitteenä 6** käyttöoikeussopimuksen vaikutusalueetta nykyisin palvelevan linja-autoliikenteen reitit ja aikataulut, tilastotietoihin perustuva arvio joukkoliikennematkustuksen määrästä, matkalipputuloista ja väestötietoja alueittain, kuten myös alueen isoimmat työnantajat ja liikekeskukset. Tämän lisäksi liitteessä 6. esitetään linja-autoliikenteen käytettävissä olevat tiet ja kadut sekä linja-autoasemat, muut terminaalit, mahdollisesti käytössä olevat varikkopalvelut ja kaikkien edellä mainittujen käyttöedellytykset.

7. Maksu- ja informaatiojärjestelmä

Toimivaltaisen viranomaisen toimialueella on käytössä elektroninen maksujärjestelmä ja informaatiojärjestelmä:

- *Yksilöidään käytettävä maksujärjestelmä ja informaatiojärjestelmä, jotka tulevat kyseeseen, ja vaadittava yhteensopivuus muihin järjestelmiin.*

Tarjouspyynnön **liitteissä 1 ja 7** on kuvattu maksujärjestelmä ja informaatiojärjestelmä sekä siihen liittyvät toimivaltaisen viranomaisen ja liikenteenharjoittajan oikeudet ja velvollisuudet.

Liikenteenharjoittaja laatii liikennöintisuunnitelmansa perusteella aikataulut, jotka se toimittaa ne riittävän ajoissa ennen liikenteen alkamista valtakunnalliseen joukkoliikenteen reittejä ja aikatauluja koskevaan rekisteriin.

8. Ilmoitus ja asiakirjojen tilaaminen

Ilmoitus tarjouskilpailun järjestämisestä on jätetty pp.kk.xxxxx julkaistavaksi Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä ja se on ilmestynyt Julkiset hankinnat -lehdessä nro _____ sekä internetosoitteessa www.hankintailmoitukset.fi.

kuun _____ päivästä lähtien tarjouspyyntöasiakirjat (kaksikieliset kunnat) ovat tilattavissa tai noudettavissa tilaajan toimipaikalta osoitteesta:

(puh. _____ fax _____ e.mail: _____)

Asiakirjat ovat saatavissa suomenkielisinä, ja tärkeimmät asiakirjat on myös käännetty ruotsiksi.

- *Jos käyttöoikeussopimus siirtymäkauden aikana tehdään järjestämättä tarjouskilpailua siten, kuin PSA:ssa on todettu, ilmoitetaan sopimuksen tekemisestä joukkoliikennelain mukaisesti.*

9. Tiedustelut

Tarjouskilpailua koskevat kirjalliset tiedustelut tulee toimittaa toimivaltaisen viranomaisen kirjaamoon, osoite:

Muutoin tarjouspyyntöä koskeviin tiedusteluihin vastaavat:

Kaikkiin määräaikaan mennessä jätettyihin tiedusteluihin vastataan viimeistään pp.kk.vvvv. Vastauskirje lähetetään kaikille tarjouspyyntöasiakirjat vastaanottaneille.

- *Tarjouskilpailusta voidaan järjestää julkinen informaatiotilaisuus kaikille kiinnostuneille.*
- *Vastaukset kysymyksiin voidaan julkaista myös internetissä.*

10. Tarjouspyynnön täsmentäminen

Jos esitetyissä tiedusteluissa tai muutoin on tullut ilmi tarjouskilpailun kannalta jotain sellaista, että se antaa aihetta muuttaa tai tarkentaa tarjouspyynnön sisältöä, muutoksista tai tarkennuksista ilmoitetaan vastauskirjeessä. Muutokset tarjouspyynnön sisältöön voivat tässä vaiheessa olla vain vähäisiä. Jos nämä muutokset sitä edellyttävät, voidaan tehdä päätös tarjousajan pidentämisestä korkeintaan kahdella viikolla. Myös tästä ilmoitetaan vastauskirjeessä.

Jos liikenteen järjestämiseen vaikuttavat olosuhteet ovat tarjouspyynnön lähettämisen jälkeen ennalta arvaamattomasti muuttuneet merkittävästi ja siten, että tarjouspyyntöön tehtävät muutokset olisivat olennaisia tai toimivaltainen viranomainen arvioi edellisessä kappaleessa tarkoitettuja muutoksia merkittäviksi, keskeytetään tarjouskilpailu ja järjestetään uusi. Tästä ilmoitetaan erikseen tarjouspyyntöasiakirjat vastaanottaneille.

11. Tarjousten jättäminen ja voimassaolo

Tarjoukset tulee toimittaa tarjouspyyntöasiakirjojen mukana olevissa kahdessa kirjekuoressa viimeistään _____ klo _____ mennessä toimivaltaisen viranomaisen kirjaamoon, osoite:

Tämän jälkeen saapuneita tarjouksia ei oteta huomioon.

Toiseen kirjekuoreen tulee tarjoajan edellyttämä vuotuinen korvaus, jonka tarjoaja matkalipputulosten lisäksi itselleen mahdollisesti vaatii käyttöoikeussopimuksen mukaisen liikenteen hoitamisesta. Toiseen kirjekuoreen tulee tarjouskirje, palvelutason osalta vähintään palvelutasoa koskevien määrittelyiden mukainen liikennöintisuunnitelma ja muut tarjouspyynnössä edellytetyt tiedot.

- *Vaikka liikennöitsijä ei tarjouksessa vaatisi erillistä korvausta liikenteenharjoittamisesta, on erillisen hintakuoren jättäminen syytä edellyttää näissäkin tapauksissa. Tällöin hintakuoressa ilmaistaan, että korvausta ei vaadita.*

Tarjoukset tulee tehdä suomen tai ruotsin kielellä.

Tarjousten tulee olla voimassa xx.yy.20xx. saakka.

12. Tarjouskilpailun ratkaiseminen

Tarjouskilpailu ratkaistaan viimeistään _____ ja siitä ilmoitetaan välittömästi kaikille tarjouksen tehneille.

Käyttöoikeussopimus voidaan tehdä ja tarjouskilpailua koskeva päätös panna täytäntöön aikaisintaan 21 päivän kuluttua siitä, kun tarjoaja on saanut tai hänen katsotaan saaneen päätöksen ja muutoksenhakuohjeet (hakemusosoitus markkinaoikeuteen ja valitusosoitus) tiedoksi.

Jos jokin tarjoaja on suljettu pois tarjouskilpailusta tai jokin tarjous on hylätty, päätös tästä ilmoitetaan perusteluineen asianomaiselle tarjoajalle. Tarjouskilpailun ratkaisuperiaatteet esitetään jäljempänä tässä tarjouspyynnössä.

13. Käyttöoikeussopimus

Tarjouskilpailun ratkaisemisen jälkeen käyttöoikeudesta tehdään tilaajan ja valitun liikenteenharjoittajan välillä sopimus. Sopimusmalli on **liitteenä 8**.

14. Tarjousten luottamuksellisuus

Voittaneesta tarjouksesta ilmoitetaan seuraavat tiedot: tarjoajan nimi, liikennöintisuunnitelma, matkalipputulosten lisäksi liikenteenharjoittajalle mahdollisesti maksettava vuotuinen korvaus sekä tarjousarvioinnin tulos. Hävinneistä tarjouksista tiedotetaan tehtyjen tarjousten lukumäärä. Tarjouksista voidaan julkaista tilastollisia yhteenvetotietoja.

Tarjousasiakirjojen julkisuus määräytyy viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaisesti. Tarjousasiakirjat ovat julkisia viimeistään silloin, kun käyttöoikeussopimus on tehty. Tietoja käsitellään julkisina yleensä kuitenkin jo silloin, kun sopimuksesta on päätetty.

Ne tarjousasiakirjoihin kuuluvat tiedot, joiden tarjoaja katsoo kuuluvan liike- ja ammattisalaisuuden piiriin, tulee ilmoittaa erillisliitteinä ja varustaa merkinnällä "Salainen". Tarjouksen korvausta koskevat tiedot eivät ole lain mukaan liike- ja ammattisalaisuuksia.

TARJOUKSEEN LIITETTÄVÄT ASIAKIRJAT JA SELVITYKSET

Tarjoukseen tulee liittää seuraavat asiakirjat ja selvitykset:

1. Tiedot liikenteenharjoittajasta

- 1) selvitys siitä, että tarjoajalla on tarjouksen jättäessään voimassa olevien joukkoliikennettä koskevien säädösten mukaan oikeus joukkoliikenteen harjoittamiseen tai tarjoaja voi osoittaa luotettavalla todennäköisyydellä, että sillä sopimuskauden alkaessa on kyseinen oikeus. Lisäksi on esitettävä selvitys siitä, että liikenteestä vastaava henkilö täyttää säädöksissä määrätyt ehdot,
- 2) tarvittaessa tilinpäätösasiakirjat kahdelta viimeiseltä tilikaudelta, ellei niitä ole toimitettu tilaajalle jo aiemmin
- 3) verottajan todistus siitä, että tarjoajalla ei ole vastuullaan ennakonpidätysvelkaa
- 4) vakuutusyhtiön ilmoitus siitä, että työntekijöiden eläkevakuutusmaksut on maksettu

Tarvittaessa

- 5) selvitys tarjousyhteenliittymästä ja mahdollisista alihankkijoista edellä kohdissa 1 - 4 mainittuine tietoineen

Perustellusta syystä toimivaltainen viranomaisen hyväksyy myös muun kuin edellä kohdissa 2-4 mainitun asiakirjan näytöksi tarjoajan luottokelpoisuudesta ja taloudellisesta asemasta.

2. Tiedot alihankinnasta

Jos liikennöitsijä käyttää alihankkijaa, tarjouksesta tulee ilmetä, mikä osuus liikennöinnistä on tarkoitus suorittaa alihankintana. Tarjouskilpailussa valitun liikenteenharjoittajan tulee hyväksyttää käyttämänsä alihankkijat etukäteen toimivaltaisella viranomaisella.

Alihankinnan osuus käyttöoikeussopimuksen mukaisen liikenteen hoitamisesta on oltava alle puolet vuotuisista julkisen liikenteen palveluista linjakilometreillä mitattuna.

3. Linja-autokalusto

Käyttöoikeussopimuksessa noudatetaan **liitettä 9** "Käyttöoikeussopimuksen linja-autoja koskevat vaatimukset", jossa on esitetty linja-autojen enimmäisikää ja tyyppiä sekä ominaisuuksia koskevat toimivaltaisen viranomaisen asettamat vaatimukset.

- *Linja-autokalustoa koskevat vaatimukset ovat perustellusti tilaaja-tuottajamallin ostosopimuksissa käytettyjä vaatimuksia yleispiirteisemmät ja voivat rajoittua ikää, matalalattiaisuutta, muita matkustajapalveluominaisuuksia ja mahdollisesti päästöluokkaa koskeviksi. Käyttöoikeussopimuksen tulo-riskistä johtuen liikenteenharjoittaja oletettavasti pitää liikennekaluston omassa inventarissaan optimaalisella ja laadullisesti riittävällä tasolla.*
- *Kohdekohtaisesti ja varsinkin kutsujoukkoliikenteessä linja-autoille voidaan asettaa mm. matkustajaryhmien erityistarpeista aiheutuvia muita kuin liitteessä 9 esitettyjä vaatimuksia.*

Tarjouksessa (erillinen kaavake) ilmoitetaan vain käytettävien linja-autojen rekisteröintivuosi ja tyyppi.

Ennen sopimuksen mukaisen liikenteen aloittamista liikenteenharjoittajan tulee toimittaa toimivaltaiselle viranomaiselle selvitys käytettävästä linja-autokalustosta, josta käy ilmi, että linja-autokalusto täyttää liitteessä 9 asetetut vaatimukset.

4. Palvelun laatu

Tarjoukseen tulee liittää selvitys yrityksen asiakaspalautejärjestelmästä, johon sisältyy palautekanavien ja palautteiden käsittelyn kuvaus.

Liikenteenharjoittaja voi niin halutessaan esittää selvityksenä palvelun laadusta sertifioitun ISO-9001 laatujärjestelmän ja ISO-14001 ympäristöjärjestelmän tai muun käyttämänsä toimintajärjestelmän..

5. Varikkopalvelut

Tarjouksessa ilmoitetaan varikkopalveluiden sijainti tai jos liikennöitsijällä ei ole nykyisin varikkoa toimialueella, niin esisopimus tai muu luotettava selvitys varikkopalveluiden järjestämisestä sopimuskauden aikana.

6. Mahdolliset lisäselvitykset

Tarjoajalta voidaan pyytää lisäselvityksiä mm. tarjoajan harjoittamasta liikenteestä sekä taloudesta, vakavaraisuudesta ja mahdollisista alihankkijoista.

TARJOUSKILPAILUN RATKAISEMINEN

1. Tarjoajan sulkeminen tarjouskilpailun ulkopuolelle

Tarjouskilpailun ratkaisemisen ensimmäisessä vaiheessa suljetaan pois ne tarjoajat, joiden ei taloutta ja muuta toimintaa koskevien tietojen perusteella voida perustellusti arvioida selviävän tarjouspyynnön velvoitteista.

Tarjoaja voidaan sulkea pois tarjouskilpailusta, jos

1. tarjoajan tekninen suorituskyky arvioidaan niin heikoksi tai taloudellinen tilanne niin huonoksi, että voidaan perustellusti olettaa tarjoajalla olevan vaikeuksia hoitaa liikennöintiä sopimuksen mukaisesti, tai
  - *Tarjouspyynnössä ilmoitetaan ne kriteerit, joilla teknistä suorituskykyä ja taloudellista tilannetta arvioidaan. Yleensä verottajan todistus ennakonpidätysten suorittamisesta ja vakuutusyhtiön ilmoitus eläkevakuutusmaksujen maksamisesta sekä tilinpäätösasiakirjat riittävät em. selvityksiksi. Lisäksi voidaan edellyttää tiettyä vakavaraisuusastetta.*
  - *Jos ilmenee epäselvyyttä teknisessä suorituskyvyssä tai taloudellisessa tilanteessa, tulisi em. asioista hankkia päätöksen perusteeksi puolueettoman ulkopuolisen asiantuntijan lausunto.*
2. tarjoaja ei täytä joukkoliikennelaisissa asetettuja vaatimuksia, tai
3. tarjoajana on tarjousyhteenliittymä, joka ei täytä kilpailunrajoituslaissa säädettyjä edellytyksiä eli on mm. kilpailukohteeseen nähden liian suuri tai
4. tarjoajalla on sellaisia tarjoajasta itsestään johtuvia avoimia työehtosopimusriitoja tai työoikeudellisten velvoitteidensa laiminlyöntejä, joiden voidaan perustellusti arvioida vaikuttavan merkittävästi liikenteen hoitoon taikka kilpailutilanteeseen markkinoilla.

2. Tarjouskilpailun ratkaisuperiaatteet

Tarjouskilpailun ratkaisemisen toisessa vaiheessa vertaillaan hyväksytyjen tarjoajien jättämiä tarjouspyynnön mukaisia tarjouksia.

Lopullinen valinta tehdään tarjouspyynnön ehdot täyttävien tarjousten kesken. Hyväksytyksi tulee se tarjous, joka on toimivaltaiselle viranomaiselle kokonaistaloudellisesti edullisin. Kokonaistaloudellisuutta arvioitaessa otetaan huomioon korvaus, joka matkalipputulojen lisäksi mahdollisesti vaaditaan (so. ei arvioituja matkalipputulouja sinänsä) ja laatutekijänä (jäljempänä mallit 2. ja 3.) tarjottava palvelutaso, jota mitataan palvelun määrällä sekä alueellisella ja ajallisella kohdentamisella (jäljempänä malli 3.).

- *Tarjousten arviointiperusteiden määrittely on tarjouskilpailun kriittinen kohta ja vaatii erityistä harkintaa. Arviointiperusteet on määriteltävä kohteen tarpeiden mukaisesti selkeästi ja seikkaperäisesti yhteismitallisten ja vertailukelpoisten tarjousten saamiseksi. Arviointiperusteiden tärkeysjärjestys, painoarvot ja pisteytys perustuu ao. laatutekijöiden arvioituun merkitykseen. Lähtökohtana ja tavoitteena pisteytyksessä tulee olla mahdollisimman hyvä palvelutaso, jolloin pisteytyksen tulisi suosia hyvää palvelutasoa ja alhaista korvausta sekä "rangaista" heikkoa palvelutasoa ja korkeaa korvausta.*
- *Arviointiperusteet on pyrittävä määrittelemään niin yksiselitteisesti, että niiden objektiivinen numeerinen arviointi on mahdollista ja että ne ovat tarjoajalle ymmärrettävät. Liikennöintisuunnitelmalle asetettavia vaatimuksia harkittaessa on otettava em. seikat huomioon.*
- *Liikenteeseen tarjottavien linja-autojen ominaisuuksia ei esitetä käytettäväksi tarjousten arviointiperusteena, vaan toimivaltainen viranomaisen määrittelee haluamansa kaluston laatutason linja-autoille asetettavien ominaisuuksien ja iän riittäväillä vähimmäisvaatimuksilla.*

Seuraavassa esitetään kolme esimerkinomaista vaihtoehtoista mallia kokonaistaloudellisen arvioinnin suorittamiseksi erityyppisissä tilanteissa.

- *Malleissa 2. ja 3. esitetyt eri osatekijöiden painoarvot ovat ohjeellisia ja toimivaltaisen viranomaisen harkittavissa.*

Malli 1. Kilometrikorvaukseen perustuva malli

Tarjouksia arvioidaan pelkästään kilometrihinnan perusteella. Tarjouskilpailun voittaa se tarjous, jossa vaadittu vuotuinen korvaus jaettuna tarjouksessa esitetyn liikennöintisuunnitelman mukaisilla vuotuisilla kilometreillä (€/linjakilometri) on halvin.

- *Tämä malli soveltuu tilanteeseen, jossa liikenteen julkisen tuen tarve suhteessa lipputuloihin arvioidaan vähäiseksi (alle 15 %). Mallia suositellaan käytettäväksi linjastoilta yksinkertaisissa tapauksissa, joissa matkustajakysyntä on melko hyvä.*
- *Malli on lähellä puhdasta hintakilpailua. Halvimman km-korvauksen käyttäminen ratkaisuperusteena muodostaa kuitenkin liikennöitsijälle kannusteen tarjota vähimmäistasoa enemmän liikennettä, joten kysymys on tarjousten kokonaistaloudellisen edullisuuden arvioimisesta.*
- *Arviointiperusteena olevan vuotuisen linjakilometrimäärän tulee olla todennettavissa tarjoukseen sisältyvän liikennöintisuunnitelman perusteella.*

Malli 2. Kokonaiskorvaukseen ja kilometritarjontaan perustuva malli

Tarjouksien kokonaistaloudellista edullisuutta arvioidaan liikenteestä vaadittavan kokonaiskorvauksen ja palvelutarjonnan (linjakilometrit) perusteella.

Arviointi toteutetaan yhteismitallistamalla tarjottavan liikenteen määrä (linjakilometrit) ja vaadittava korvaus pisteittämällä ne alla kuvattavalla tavalla.

Euromääräisesti halvin tarjous saa 80 pistettä ja muiden tarjousten pistemäärä lasketaan seuraavasti:

Tarjouksen pistemäärä = halvimman tarjouksen vuotuisen korvauksen hinta jaettuna asianomaisen tarjoajan korvauksen hinnalla ja kerrottuna 80 pisteellä. Jos halvimmassa tarjouksessa ei vaadita korvausta, merkitään sen hinnaksi 1 €.

Se tarjous, jossa tarjouksessa esitetyn liikennöintisuunnitelman mukaisten linjakilometriä määrä on suurin, saa 20 pistettä. Muiden tarjousten pistemäärä lasketaan seuraavasti:

Tarjouksen pistemäärä = asianomaisen tarjoajan vuotuiset linjakilometrit jaettuna suurimmalla tarjotulla linjakilometrimäärällä ja kerrottuna 20 pisteellä.

Tarjouskilpailun voittaa se tarjous, joka saa näillä arviointiperusteilla yhteensä eniten pisteitä.

- *Tätä mallia suositellaan käytettäväksi silloin, kun kilpailtavana olevan liikenteen tiedetään edellyttävän merkittävää julkista rahoitusta ja toimivaltainen viranomainen haluaa tarjousmenettelyllä kannustaa vuorotarjonnan liisäämiseen. Tarjousten arviointi halutaan kuitenkin pitää yksinkertaisena.*
- *Mallia ei kuitenkaan suositella käytettäväksi tapauksissa, joissa yhden käyttöoikeussopimuksen piirissä on useita hyvin erilaisia asuinalueita, jotka edellyttävät liikennetarjonnaltaan huomattavasti toisistaan poikkeavien linjojen muodostamista.*

Malli 3. Kokonaiskorvauksen ja palvelutason arviointiin perustuva malli

Tarjouksien kokonaistaloudellista edullisuutta arvioidaan liikenteestä vaadittavan kokonaiskorvauksen ja palvelutarjonnan (palvelutasomäärittelyn ylittävän liikennetarjonnan) perusteella.

Arviointi toteutetaan yhteismitallistamalla tarjottava palvelutaso osa-alueittain ja ajankohdittain sekä vaadittava korvaus pisteittämällä ne alla kuvattavalla tavalla.

Kokonaiskorvauksesta voi saada enintään 50 pistettä ja liikenteen palvelutasosta enintään 50 pistettä.

Euromääräisesti halvin tarjous saa 50 pistettä ja muiden tarjousten pistemäärä lasketaan seuraavasti:

Tarjouksen pistemäärä = halvimman tarjouksen vuotuisen korvauksen hinta jaettuna asianomaisen tarjoajan korvauksen hinnalla ja kerrottuna 50 pisteellä. Jos halvimmassa tarjouksessa ei vaadita korvausta, merkitään hinnaksi 1 €.

Se tarjous, jossa esitetyn liikennöintisuunnitelman mukainen palvelutarjonta on paras, saa 50 pistettä. Muiden tarjousten pistemäärä lasketaan seuraavasti:

Tarjouksen pistemäärä = asianomaisen tarjoajan liikenteen palvelutason pistemäärä suhteutettuna parhaan tarjouksen pistemäärään (=50 pistettä).

Liikenteen palvelutaso arvioidaan antamalla palvelutasomäärittelyiden ylittävälle vuorotarjonnalle lisäpisteitä tämän lisäpalvelutason määrän sekä alueellisen ja ajallisen kohdentumisen perusteella. Tarjouspyynnössä tulee määritellä erityyppisen vähimmäisvaatimukset ylittävän palvelutarjonnan painotus tarjouksia arvioitaessa.

Tarjouskilpailun voittaa se tarjous, joka saa näillä arviointiperusteilla yhteensä eniten pisteitä.

- *Tarjontaa alueellisesti painotettaessa voidaan antaa suurempi painoarvo esimerkiksi pientaloalueita palveleville lisätarjonnalle kuin kerrostaloalueille, koska tällainen lisätarjonta ei syntyisi välttämättä lipputuloperusteisesti.*
- *Ilta- tai viikonloppuliikennettä voidaan painottaa arjen päiväliikennettä enemmän, jos toimivaltaisella viranomaisella on pyrkimys kehittää kaupungin joukkoliikennettä palvelutarjonnaltaan perustasoa olennaisesti paremmaksi.*
- *Palvelutason arvioinnin perusteet ja käytettävät painokertoimet tulee esittää tarjouspyynnössä selkeästi tarvittaessa esimerkkilaskelmaa käyttäen.*
- *Tätä mallia voidaan käyttää laajoissa liikennekokonaisuuksissa, joihin sisältyy matkustuskysynnältään erilaisia alueita ja osassa alueita on palvelutasomäärittelyä tehtäessä todettu puutteita.*
- *Mallin soveltaminen edellyttää tarkan laskentamallin laatimista ja erilaisen lisäpalvelutarjonnan objektiivisesti perusteltua arvottamista painokertoimineen.*
- *Mallin käyttämisestä päätettäessä tulee ottaa huomioon sen edellyttämä asiantuntemus ja huomattava työmäärä niin viranomaisen kuin tarjouksen laatijan puolella.*
- *Tätä mallia käytettäessä tulee tarjousten arvioinnissa toimia siten, että hintakuoret avataan vasta sen jälkeen, kun liikennöintisuunnitelman mukaisen palvelutason arviointi on suoritettu loppuun.*

3. Hankinnan keskeyttäminen

Toimivaltainen viranomainen voi keskeyttää hankinnan seuraavilla perusteilla:

- 1) tarjousten korvausten hintataso on liian korkea, tai
- 2) jos olosuhteet tai liikenteen tilaajan määrärahatilanne olennaisesti muuttuvat siten, että suunniteltua liikennettä ei ole tarkoituksenmukaista toteuttaa tarjouspyynnössä esitetyllä tavalla.

Päiväys

Allekirjoitukset

LIITTEET

edellä mainitussa numerojärjestyksessä (laaditaan yleisiä ehtoja lukuun ottamatta erikseen jokaisen tarjouskilpailun osalta)

MUU AINEISTO

Tapauskohtaisesti.

KÄYTTÖOIKEUSSOPIMUS LINJA-AUTOLIIKENTEEN HOITAMISESTA

1§ Sopijapuolet

Tämän sopimuksen sopijapuolina ovat toimivaltaisena viranomaisena (*viranomaisen nimi ja Y-tunnus*) ja liikenteenharjoittajana (*liikenteenharjoittajan nimi ja Y-tunnus*) .

2§ Sopimuksen kohde

Sopimuksen kohteena ovat liitteessä x olevan tarjouspyynnön mukaisen käyttöoikeuden kohde/kohteet nro:t x-xx.

3§ Sopimusasiakirjat

Sopimusasiakirjat ovat seuraavat:

- tämä sopimus
- tarjouspyyntö ja tarjouspyynnön liitteet (xx.yy..201X)
- tarjous liitteineen

Jos sopimusasiakirjoissa esiintyy tulkintatarvetta, niin tulkinnassa noudatetaan edellä lueteltua tärkeysjärjestystä.

4§ Korvaus (jos tarjouksessa)

Liikenteenharjoittajalle maksettava vuotuinen korvaus on ilmoitettu vuoden 20xx ensimmäisen/toisen/kolmannen/neljännän vuosineljänneksen hintatasossa ja on määrältään (ilman alv) seuraava:

_____ €

Sopimuskauden aikana toteutettavista liikennemuutoksista maksettava lisäkorvaus tai korvauksen vähentäminen tehdään tarjouksessa vaaditun kokonaiskorvauksen perusteella lasketun linjakilometrihinnan mukaisesti. Tätä sovelletaan vähäisissä liikennemuutoksissa, jotka toimivaltainen viranomainen hyväksyy.

- *Vähäinen liikennemuutos tulee määritellä tarjouspyynnössä. Tällaisia muutoksia ovat esimerkiksi matkustajamäärien kasvusta johtuvan lisäauton asettaminen liikenteeseen, yhden lähdön lisääminen tai vähentäminen taikka reitin jatkaminen ilman, että se edellyttää automäärän lisäystä tai merkittäviä työvuorojärjestelyitä.*

Toimivaltaisen viranomaisen edellyttämistä vähäistä merkittävämmistä palvelutason parannuksista maksettava lisäkorvaus maksetaan todellisten aiheutuneiden lisäkustannuksen perusteella siten kuin erikseen sovitaan.

- *Toimivaltainen viranomainen voi ennakoida liikenteen lisäämistarvetta pyytämällä liikennemuutosten perustaksi erilliset yksikköhinnat eri ajosuoritteille jo tarjouspyynnössä.*
- *Lisäliikenteen ajosuoritteita voivat olla linjakilometri, linjatunti ja autopäivä, jotka tulee määritellä tarjouspyynnössä.*

suoritteiden yksikköhinta (ilman alv) on seuraava:

- *suoritteet (esim. linjakilometrit, linjatunnit, autopäivät) yksilöitävä*

5§ **Matkalippujen hinnat**

Tarjouspyynnön liitteessä x ilmoitettuja matkalippujen hintoja noudatetaan sopimuskauden ensimmäisen/kahden ensimmäisen vuoden ajan, jonka jälkeen niitä korotetaan siten, kuin käyttöoikeussopimuksen yleisissä ehdoissa on todettu, elleivät sopijapuolet päättä korotuksesta yhteisesti luopua.

5§ **Maksuaikataulu**

Toimivaltainen viranomaisen maksaa sopimuksen mukaisen korvauksen laskua vastaan kuukausierinä jokaisen kuukauden 15 päivään mennessä. Viivästyskorko on korkolain mukainen.

6§ **Alihankinta**

Alihankinnasta ja alihankkijoista on tarjouspyynnön ja tarjouksen mukaisesti sovittu seuraavaa:

- *Todetaan mm. käytettävät alihankkijat sekä alihankinnan määrä ja kohteet. Alihankinnasta voidaan vaihtoehtoisesti tehdä sopimukseen myös erillinen liite, jota päivitetään sopimuskauden aikana.*

7§ **Liikenteestä vastaava henkilö**

Liikenteestä vastaava henkilö on liikenteen alkaessa TT.

8§ **Käytettävät linja-autot**

Liikenteessä käytettävien linja-autojen on oltava tyypiltään, iältään ja muilta ominaisuuksiltaan vähintään tarjouspyynnön ja tarjouksen mukaisia koko sopimuskauden ajan.

9§ **Maksu- ja informaatiojärjestelmä**

Tämän sopimuksen mukaisessa liikenteessä on käytössä seuraava toimivaltaisen viranomaisen osoittama tai hyväksymä maksu- ja informaatiojärjestelmä, johon liikenteenharjoittajan tietojärjestelmät ja laitteet tarvittavalta osin liitetään:

- *Yksilöidään maksu- ja informaatiojärjestelmä*

Maksu- ja informaatiojärjestelmään kuuluvista clearingpalveluista, matkustustiedoista ja liikenteen täsmällisyyttä koskevista tiedoista on sovittu seuraavaa:

- *Käytettäessä ulkopuolisen tahon (esim. MH) maksujärjestelmää, on em. kappaleessa tarkoitetuista asioista sovittava myös toimivaltaisen viranomaisen ja tämän ulkopuolisen tahon kesken.*

10§ **Käyttöoikeussopimuksen mukainen yksinoikeuden suoja ja haittaamiskielto**

Käyttöoikeussopimus tuottaa liikenteenharjoittajalle palvelusopimusasetuksen ja joukkoliikennelain mukaisen suojan/yksinoikeuden kilpailevalta liikenteeltä seuraavasti:

- *Yksinoikeuden sisältö ja laajuus sekä suhde muuhun joukkoliikenteeseen määritellään tarjouspyynnössä tarjouskilpailun kohteita koskevassa liitteessä. Tässä kohdassa viitataan ao. liitteeseen ja sovitaan tarkennuksista.*

Liikenteenharjoittaja sitoutuu sopimuskautena olemaan harjoittamatta tilaajan toimialueella muuta joukkoliikennettä siten, että se aiheuttaa haittaa tai vaikeuttaa merkittävästi muiden käyttöoikeussopimuksen haltijoiden liikennettä tai liikenteen järjestämistä toimivaltaisen viranomaisen toimialueella.

11§

Vakuudet

Liikennöitsijä asettaa tämän sopimuksen mukaisten velvollisuuksiensa täyttämiseksi xx euron suuruisen vakuuden.

13§

Korvausten pidättäminen ja kuittaus

Toimivaltaisella viranomaisella on oikeus liikenteenharjoittajaa enempää kuulematta pidättää osa liikenteenharjoittajalle maksettavasta korvauksesta ja käyttää sitä sopimusrikkomuksesta johtuvien tai vahingonkorvaus- ja muiden saataviensa kuittaamiseen.

14§

Erimielisyydet

Sopimuksen pätevyyttä, tulkintaa ja soveltamista koskevat erimielisyydet pyritään ensisijaisesti ratkaisemaan sopijapuolten välisin neuvotteluin. Mikäli tämä ei johda sopijapuolia tyydyttävään lopputulokseen, ratkaistaan erimielisyydet :n käräjäoikeudessa.

15§

Voimassaolo

Tämän sopimuksen voimassaolo alkaa ja päättyy

Sopimusta voidaan sopimusehtoja olennaisesti muuttamatta jatkaa tarjouspyynnön mukaisesti enintään vuodella liikenteenharjoittajan ja toimivaltaisen viranomaisen yhteisestä sopimuksesta.

Tätä sopimusta on tehty kaksi (2) samansanaista kappaletta, yksi kullekin sopijapuolelle.

ssä kuun.....päivänä 20xx

allekirjoitukset

KÄYTTÖOIKEUSSOPIMUKSEN YLEISET EHDOT

Linja-autoliikenne

(Voidaan käyttää soveltuvien osien, kun käyttöoikeussopimus tehdään järjestämättä tarjouskilpailua ja soveltuvien osien myös palveluliikenteessä)

Näitä yleisiä ehtoja noudatetaan tehtäessä linja-autoliikenteen käyttöoikeussopimuksia toimivaltaisen viranomaisen ja liikenteenharjoittajan välillä siten, kuin tästä on Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1370/2007 (palvelusopimusasetus) ja joukkoliikennelaisissa (/2009) on säädetty.

Nämä ehdot liitetään osaksi erikseen tehtävää käyttöoikeussopimusta.

1. Käyttöoikeus

Käyttöoikeudella tarkoitetaan oikeutta ja velvollisuutta julkisen liikenteen hoitamiseen erikseen määritellyllä osalla julkisen liikenteen verkkoa. Liikenteenharjoittaja saa tästä korvauksena matkustuksesta kertyvät lipputulot ja muut myyntitulot sekä lisäksi tarjouksensa mukaisen korvauksen. Liikenteenharjoittaja vastaa liikenteen kustannuksista sekä palveluiden suunnittelusta ja markkinoinnista.

- *Määritelmä hankintalaisissa: Käyttöoikeussopimuksella tarkoitetaan muuten samanlaista sopimusta, kuin palveluhankintasopimus, mutta palveluiden vastikkeena on joko oikeus hyödyntää palvelua tai oikeus ja maksu yhdessä (L julkisista hankinnoista (348/2007) 5§ 6-kohta).*

2. Julkisen palvelun velvoite

Liikenteenharjoittaja sitoutuu liikennöimään käyttöoikeutensa mukaista liikennettä toimivaltaisen viranomaisen vahvistamien julkisen liikenteen palvelutasoa koskevien määritysten mukaisesti ja siten, kuin käyttöoikeussopimuksessa ja siihen liitetyissä asiakirjoissa on todettu.

3. Tariffijärjestelmä, matkalipputulot ja muut tulot

Toimivaltainen viranomainen vahvistaa käyttöoikeussopimuksen mukaisessa liikenteessä käytettävän tariffijärjestelmän, matkalippujen hinnat ja myyntiehdot.

- *Huomautus: tariffijärjestelmä ja matkalippujen hintojen vahvistaminen voi koskea vain osaakin alueella käytössä olevista matkalipuista, osan jäädessä liikenteenharjoittajan vapaasti hinnoiteltavaksi. Tariffijärjestelmä voi sisältää myös valtakunnallisia lipputuotteita.*

Liikenteenharjoittaja saa sen osan matkalipputulosta, joka vastaa käyttöoikeussopimuksen mukaisen liikenteen matkustusta.

- *Esimerkiksi eri sopimusalueilla käytetyn kausilipun lipputulojen jakaminen*

Mahdollisesta rahdin kuljetuksesta sovitaan erikseen, jolloin periaatteena on, että rahtitulot kuuluvat liikenteenharjoittajalle. Liikenteenharjoittaja saa myös kaikki itse hankkimansa mainos- ja muut myyntitulot.

4. Liikenteen hoidosta maksettava korvaus

Käyttöoikeussopimuksen tarkoittaman julkisen palvelun velvoitteen hoitamista maksetaan tarjouksen mukainen korvaus.

5. Matkalippujen hintojen ja korvauksen tarkistaminen

Toimivaltainen viranomaisena korottaa matkalippujen hintoja sopimuskauden aikana enintään kaksi kertaa vuodessa ja siitä päätetään vähintään kaksi (2) kuukautta ennen uusien hintojen voimaan astumista. Matkalippujen hinnankorotuksen tarkoituksena on kompensoida liikenteenharjoittajalle liikennöinnin kustannusten nousu. Jos matkalippujen hintojen korotus ei ole keskimääräisen kustannusnousun suuruinen, kompensoidaan liikenteenharjoittajalle tästä syntyvä erotus joko vastaavalla lisäkorvauksella tai julkisen palvelun veloitteen pienentämisenä liikennöinnin osalta.

Jos toimivaltainen viranomaisena maksaa matkalippu- ja mahdollisten muiden asiakastulojen lisäksi liikennöintiveloitteen hoitamisesta liikenteenharjoittajalle korvausta, tarkistetaan sen arvonlisäverotonta määrää liikenteen hoidon kustannustason muutosten perusteella täysimääräisesti ja soveltaen Ti-lastokeskuksen linja-autoliikenteen kokonaisindeksin muutosta liikennöinnin aloittamispäivää edeltävän kuukauden tasoon.

Tämän jälkeen korvausta tarkistetaan neljännesvuosittain indeksin perusteella täysimääräisesti.

- *Indeksitarkistus, jos lain mukaan sallittu.*

Sopimuskauden aikana matkustajamäärien muutokset kuuluvat liikenteenharjoittajan yrittäjäriskiin.

Jos kustannustaso sopimuskauden aikana nousee sopijapuolista riippumattomista syistä ennalta arvaamattomalla tavalla, voidaan matkalippujen hintojen tai liikenteenharjoittajalle maksettavan korvauksen korottamisesta neuvotella toimivaltaisen viranomaisen toimialueella toimivien liikenteenharjoittajien kanssa. Neuvottelujen lähtökohtana on linja-autoliikenteen kokonaisindeksin muutos.

6. Liikenteen suunnittelu ja palvelutason määrän muutokset

Liikenteenharjoittaja suunnittelee käyttöoikeussopimuksen mukaisen liikenteen reitit, aikataulut ja lähtömäärän ottaen huomioon tarjouspyynnössä asetetut vaatimukset ja liikenteenharjoittajan tarjouksessaan ilmoittama palvelutaso.

Sopimuskauden aikana, kuitenkin aikaisintaan vuoden kuluttua liikenteen aloittamisesta liikenteenharjoittaja voi muuttaa käyttöoikeussopimuksen mukaisen julkisen liikenteensä linjojen reittejä, aikatauluja ja vuorotarjontaa sekä kohdentaa liikennettä paremmin palveluiden kysyntää vastaavaksi, ottaen huomioon palvelutasoa koskevat määritykset ja sen, mitä käyttöoikeussopimuksessa on sovittu.

Sopijapuolet voivat neuvotella liikennepalveluiden muutostarpeista ennen niiden toteuttamista. Liikenteenharjoittajaa ilmoittaa tehtävistä muutoksista toimivaltaiselle viranomaiselle viimeistään kolme (3) kuukautta ennen niiden toteuttamista. Toimivaltaisen viranomaisen on ilmoitettava 21 arkipäivän kuluessa liikenteenharjoittajalle, jos se katsoo, että ilmoitetut muutokset eivät täytä palvelutasoa koskevilla määrityksillä ja sopimuksessa asetettuja vaatimuksia.

Jos liikenteen toteuttamiseen liittyvät olosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet siitä, kun tarjous jätettiin ja sopimus tehtiin, toimivaltainen viranomaisena voi vähentää palvelutason alueellista vähimmäistarjontaa.

Jos toimivaltainen viranomaisena sopimuskauden aikana päättää täydentää palvelutasoa, sovitaan liikenteenharjoittajalle asetettavasta lisäveloitteesta ja sen korvaamisesta erikseen.

- *lisäsuorituksen hinta on ilmoitettava tarjouksessa*

7. Käytettävät linja-autot

Käyttöoikeussopimuksen mukaisessa liikenteessä käytettävien linja-autojen on oltava hyväkuntoisia ja siistejä sekä ominaisuuksiltaan tarjouspyyntöasiakirjoissa määritellyn mukaisia.

Ominaisuuksiltaan ja tyypiltään muunlaisia linja-autoja saadaan käyttää ainoastaan poikkeuksellisesti ja silloin, kun määritellyn mukaisia linja-autoja ei välttämättömien korjaustöiden tai varaosien saantivaikeuksien taikka jostain muusta liikenteenharjoittajasta riippumattomasta syystä ole käytettävissä.

Käytettävien linja-autojen ikä ei saa ylittää xx vuotta. Linja-auton korin vaihtaminen uuteen alentaa kaluston ikää kaksi (2) vuotta.

- *peruskorjausmallia tarkennetaan*

8. Korvauksen vähentäminen ja sanktio

Jos palvelutasoa koskevien määräyksien ja sopimuksen mukainen liikennesuoritteiden määrä ei ole toteutunut, eikä tämä ole johtunut toimivaltaisen viranomaisen vastuulla olevista syistä, alennetaan korvausta *toteutumattomien* liikennesuoritteiden määrään (esim. linjakilometrien) ja yksikköhinnan perusteella. Jos laiminlyönti on toistuvaa eikä syynä ole ylivoimainen este, alennetaan korvausta toteutumattomien liikennesuoritteiden määrään osalta kaksinkertaisesti.

Jos liikenteessä käytettävät linja-autot eivät iältään tai muilta ominaisuuksiltaan ole käyttöoikeussopimuksen mukaisia, vähennetään kuukausittain maksettavaa korvausta näiden linja-autojen osalta *siten*, kuin erikseen sovitaan.

Jos korvauksen vähentämisen perusteet olisivat muutoin olemassa, mutta liikenteenharjoittajalle ei korvausta kuitenkaan tarjouksen ja sopimuksen mukaan makseta, määritellään sanktio erikseen.

- *Vähennysperusteet on määriteltävä tarjouspyynnössä*

9. Tarjousyhteenliittymät

Liikenteenharjoittajat voivat voimassa olevan kilpailulainsäädännön puitteissa muodostaa tarjousyhteenliittymiä, jotka jättävät yhteisiä tarjouksia kilpailtavana olevasta liikenteestä.

Tarjousyhteenliittymä voidaan muodostaa esimerkiksi silloin, kun yksittäisen liikenteenharjoittajan resurssit, kuten linja-autojen määrä, eivät riitä käyttöoikeuden kohteena olevan liikenteen hoitamiseen.

Tarjousyhteenliittymään kuuluvat liikennöitsijät vastaavat yhteisvastuullisesti käyttöoikeussopimuksen mukaisista velvoitteista. Tarjousyhteenliittymää kohdellaan itsenäisenä oikeushenkilönä.

Tarjousyhteenliittymä nimeää liikenteestä vastaavan henkilön.

10. Alihankinta

Jos liikennöinnissä käytetään alihankkijaa, kuuluu vastuu liikenteen hoidosta käyttöoikeussopimuksen tehneelle liikenteenharjoittajalle. Alihankkijat ja muutokset alihankkijoissa tulee ilmoittaa toimivaltaisen viranomaisen hyväksyttäväksi ennen muutosta tai alihankinnan aloitusta. Alihankkijan kelpoisuus ratkaistaan samoilla perusteilla, kuin varsinaisen liikenteenharjoittajankin kelpoisuus.

- *tarjouspyynnössä ilmoitetaan tarvittaessa alihankinnalle asetettavat vaatimukset erikseen ja ne voivat koskea esim. taksien käyttöä*

Kaikki käyttöoikeussopimuksen velvoitteet, mukaan lukien näiden yleisten ehtojen määräykset koskevat soveltuvin osin myös alihankkijan liikennöintiä, vaikka alihankkijan ja toimivaltaisen viranomaisen välillä ei olekaan sopimus-suhdetta.

Alihankinnan käyttö voidaan kieltää, mikäli alihankintana järjestetty liikenne ei täytä sopimusasiakirjojen mukaisia vaatimuksia.

11. Maksu- ja informaatiojärjestelmä

Liikenteenharjoittaja sitoutuu liittymään ennen sopimuskauden alkua viranomaisen osoittamaan tai hyväksymään elektroniseen matkakorttijärjestelmään ja informaatiojärjestelmään.

- *järjestelmä voi olla toimivaltaisen viranomaisen oma tai kolmannen osapuolen (kuten MH:n) taikka liikenteenharjoittajan elektronisen maksu- ja informaatiojärjestelmä.*

Maksu- ja informaatiojärjestelmien kautta seurataan matkalipputulojen lisäksi myös matkustustietoja ja liikenteen säännöllisyyttä. Liikenteenharjoittaja huolehtii matkalippujen hintoja, liikenteen aikatauluja, reittejä sekä niiden muutoksia koskevan tiedon tuottamisesta matkustajainformaatiojärjestelmään.

Liikenteenharjoittaja hankkii kustannuksellaan maksu- ja informaatiojärjestelmien edellyttämät rahastuslaitteet ja varikkojärjestelmät ja vastaa sekä huolehtii niiden toimivuudesta ja yhteensopivuudesta maksu- ja informaatiojärjestelmän kanssa.

Liikenteenharjoittaja vastaa myös omalta osaltaan maksu- ja informaatiojärjestelmänsä soveltuvuudesta toimivaltaisen viranomaisen osoittaman muun maksu- ja informaatiojärjestelmän kanssa.

Jos järjestelmää sopimuskauden aikana toimivaltaisen viranomaisen toimesta muutetaan siten, että siitä aiheutuu liikenteenharjoittajalle lisäkustannuksia esimerkiksi uusien laitehankintojen kautta, toimivaltainen viranomainen korvaa muutoksista aiheutuneet ylimääräiset kustannukset täysimääräisesti.

12. Matkalippujen myynti, tilitys ja matkustustiedot

Liikenteenharjoittaja myy toimivaltaisen viranomaisen tariffijärjestelmän mukaisia matkalippuja linja-autoissa ja mahdollisissa muissa toimipisteissä sen mukaisesti, kuin siitä on erikseen sovittu.

Liikenteenharjoittajalla on oikeus myydä linja-autoissa myös oman tariffinsa mukaisia matkalippuja, jos myyntioikeudesta on toimivaltaisen viranomaisen kanssa erikseen sovittu.

Toimivaltainen viranomainen sopii matkalippujen hankinnasta liikenteenharjoittajan kanssa.

Jos liikenteessä on käytössä toimivaltaisen viranomaisen elektroninen maksujärjestelmä, tilitetään liikenteenharjoittajalle kuuluva osa matkalipputuloista sen clearingin kautta kokonaisuudessaan liikenteenharjoittajalle liikennöintiä seuraavan kuukauden 10. päivään mennessä.

Jos liikenteessä on käytössä kolmannen ulkopuolisen tahon (*esim. MH*) elektroninen maksujärjestelmä, tekee liikenteenharjoittaja palvelusopimuksen ao. maksujärjestelmän haltijan kanssa clearing- ja matkustuspalveluista sekä matkalipputulojen tilityksestä. Toimivaltaiselle viranomaiselle toimitetaan tässä ta-

pauksessa kuukausittain suoraan ao. järjestelmästä tiedot matkalipputuloista ja matkustuksesta sekä liikenteen täsmällisyydestä.

Jos liikenteessä on käytössä liikenteenharjoittajan oma elektroninen maksujärjestelmä, jonka toimivaltainen viranomainen on hyväksynyt, toimittaa liikenteenharjoittaja edellä mainitut matkalipputuloja, matkustusta ja liikenteen täsmällisyyttä koskevat tiedot kuukausittain toimivaltaiselle viranomaiselle.

13. Markkinointi ja tiedottaminen

Toimivaltainen viranomainen huolehtii toimialueensa julkisen liikenteen yleismarkkinoinnista ja yleisestä koko toimialuetta koskevasta tiedottamisesta.

Liikenteenharjoittaja huolehtii kaikesta käyttöoikeussopimuksen mukaisen liikenteensä markkinoinnista mukaan lukien aikataulujen painatus ja jakelu, mainonta ja sähköinen informaatio.

Linja-autokalustoa koskevilla määräyksillä voidaan etukäteen rajoittaa mainos-tilan osuutta linja-autojen ulkopinnoissa.

Liikenteenharjoittaja varaa linja-autojen sisäpinnoista riittävästi tilaa toimivaltaisen viranomaisen yleismarkkinoinnille ja ulkopinnoista tilaa kyseessä olevan liikenteen tunnuksille. Liikenteenharjoittaja huolehtii tämän materiaalin kiinnittämisestä ja poistamisesta.

Yleismarkkinointiin kuuluvan informaation esittämisestä linja-autojen elektronisissa näyttötauluissa sovitaan erikseen.

Toimivaltainen viranomainen voi tarjouspyynnössä asettaa liikenteenharjoittajalle velvoitteita pysäkki-informaation toimittamisesta ja ylläpidosta taikka osallistumisesta seudullisen informaation tuottamiseen.

- *selvitetään pysäkki-informaation ja seudullisen informaation toteuttaminen*

14. Tutkimukset

Ellei matkustustietoja saada suoraan maksu- ja informaatiojärjestelmästä tekee liikenteenharjoittaja tarvittavat matkustajalaskennat ja muut matkustajatutkimukset ilman eri korvausta siten, kuin siitä erikseen sovitaan.

Toimivaltaisella viranomaisella on oikeus tehdä linja-autoissa liikennepalveluiden laatua ja asiakastyytyvää koskevia tutkimuksia.

15. Valvonta ja raportointi

Toimivaltaisella viranomaisella on oikeus valvoa ja tarkastaa käyttöoikeussopimukseen kuuluvan liikenteen matkalippujen myyntiin, lippukirjanpitoon, ajo-suoritteisiin ja linja-autojen käyttöön liittyviä asiakirjoja ja tietoja.

Liikenteenharjoittaja valvoo linjojensa liikennöintiä ja toimittaa toimivaltaiselle viranomaiselle seuraavat seurantaraportit ja asiakirjat:

Yhteenveto ajamattomista, myöhästyneistä, korvaavalla kalustolla ja muilla kuin sopimusasiakirjoissa määritellyillä linja-autoilla liikennöidyistä lähdöistä puolivuositain.

Liikenteenharjoittajan tulee laatia toimivaltaiselle viranomaiselle yhteenveto liikenteenhoitoa koskevista asiakaspalautteista ja niiden aiheuttamista toimenpiteistä kerran sopimusvuodessa.

16. Vakuudet

Liikenteenharjoittajan tulee asettaa sopimusvelvoitteidensa kaikenpuolisen täyttämisen vakuudeksi toimivaltaisen viranomaisen hyväksymä erillinen liikenteen hoitoon tarvittavien linja-autojen arvioituun määrään perustuva vakuus, jonka määrä on ilmoitettu tarjouspyynnössä.

Vakuuden tai muun saatavat turvaavan järjestelyn tarkoituksena on korvata toimivaltaiselle viranomaiselle mahdollisesti aiheutuva vahinko, jos liikennettä ei aloiteta ja hoideta sopimuksen ja tarjouspyyntöasiakirjojen mukaisesti. Vakuudeksi hyväksytään pankin tai vakuutusyhtiön omavelkainen takaus taikka muu toimivaltaisen viranomaisen hyväksymä vakuus tai järjestely.

Vakuus on annettava viimeistään kaksi (2) kuukautta ennen sopimuskauden alkua ja sen on oltava voimassa vähintään viisi (5) viikkoa liikenteen lopettamisen jälkeen.

17. Sopimuksen purkautuminen

Mikäli toinen sopijapuoli oleellisesti rikkoo keskeisiä sopimuksen ehtoja, on toisella sopijapuolella oikeus purkaa sopimus, ellei ensin mainittu sopijapuoli ole oikaissut menettelyään sopimuksen mukaiseksi asetetun kohtuullisen määräajan kuluessa, saatuaan toiselta sopijapuolelta tätä tarkoittavan kirjallisen huomautuksen, joka sisältää esitetyn rikkomuksen yksilöinnin.

Toimivaltaisella viranomaisella on oikeus purkaa sopimus, jos liikenteenharjoittaja joutuu konkurssitilaan tai muutoin sellaiseen taloudelliseen tilaan, ettei se pysty asianmukaisesti täyttämään sopimuksen velvoituksia, ellei liikenteenharjoittaja tai sen oikeudenomistaja toimivaltaisen viranomaisen esittämän vaatimuksen jälkeen kohtuullisessa ajassa saata toimintaansa sopimuksen mukaiseksi ja aseta sopimukseen perustuvien velvoitteittensa täyttämisestä toimivaltaisen viranomaisen hyväksymää lisävakuutta.

Sopimus voidaan purkaa myös, jos liikenteestä vastaava henkilö on menettänyt kokonaan tai joltain osin hänelle asiaa koskevissa säädöksissä asetetut edellytykset, eikä hänen tilalleen ole asetettu ao. edellytykset täyttävää henkilöä.

Liikenteenharjoittaja voidaan sulkea määräajaksi, enintään kahdeksi (2) vuodeksi liikenteen järjestämistä koskevien tarjouskilpailujen ulkopuolelle, jos sopimuksen purkaminen on johtunut liikennöitsijästä johtuvasta syystä.

Sopimuksen purkautuessa on sopimusta rikkonut sopijapuoli velvollinen korvaamaan vastapuolelleen näin aiheuttamansa välittömän vahingon.

Sopimuksesta mahdollisesti johtuvat erimielisyydet ratkaisee toimivaltaisen viranomaisen toimipaikan käräjäoikeus.

Liite 3a

Linja-autoliikenteen käyttöoikeussopimuksen yleiset palvelutasomäärittelyt kaupunki- ja lähiliikenteessä _____ kaupunkiseudulla (esimerkki)

Käyttöoikeussopimuksen palvelutasomäärittely tehdään kaksivaiheisesti. Kaupunkiseudun tasolla laaditaan keskeisten palvelusotekijöiden ohjeavot. Palvelusotekijöitä ovat liikennöntiaika, vuoroväli, kävelyetäisyys pysäkeille sekä vaunukuormitus. Ohjeavot perustuvat LVM:n julkaisuun 54/2007. Tämän jälkeen palvelutaso-ohjeen kohdekohtaisesta soveltamisesta annetaan tarkentavat määräykset (jäljempänä liite 3b).

Toimivaltaisen viranomaisen toimialueella noudatettavat **liikennöntiajan, vuorovälin ja kävelyetäisyyden** ohjeavot on esitetty alla olevassa taulukossa. Ohjeavot koskevat yhteyttä vaikutusalueen osa-alueelta seudun suurimpaan kaupunkikeskukseen, ellei liitteessä 3b toisin mainita. Muita yhteysvälejä koskevat määrittelyt annetaan liitteessä 3b.

Liikennöntiaika	Arkipäivä	5 – 23	6 – 23	6 – 21	7 – 17
	Lauantai	7 – 23	9 – 23	9 – 18	tarpeen mukaan
	Sunnuntai	9 – 23	12 – 23	12 – 18	tarpeen mukaan
Vuoroväli	Arkipäivä	10 – 20 min, klo 18 jälkeen 30 min	30 min, ruuhka-aikoina 15 – 20 min	60 min, ruuhka-aikoina 30 min	vähintään 3 – 5 lähtöä/ ajosuunta koulu- ja asiointimatkatarpeiden mukaisesti
	Lauantai	30 min	30 min	60 min	asiointimatkatarpeen mukaan
	Sunnuntai	30 min	30 min	60 min	asiointimatkatarpeen mukaan
Kävelyetäisyys pysäkeille	kaupunkiliikenteen alueella	•enintään 400 m •pääosalla asukkaista alle 300 m	enintään 400 m	enintään 400 m	enintään 400 m

Ruuhka-ajat ovat klo 6-9 ja 15-18 ellei liitteessä 3b toisin mainita. Vaikutusalueen jakautuminen osa-alueisiin esitetään liitteenä 3c olevalla kartalla.

Toimivaltainen viranomainen määrittelee liitteessä 3b, mitä palvelutasoluokkaa (kilpailu-, tavoite-, perus- tai minimitaso) noudatetaan milläkin käyttöoikeussopimuksen vaikutusalueen osa-alueella ja mitä poikkeuksia niihin sallitaan. Minimitaso soveltuu käytettäväksi kaupunkien haja-asutusalueilla sekä maaseudulla.

Vaunukuormitus saa ruuhka-aikoina olla enintään 55 matkustajaa. Muina aikoina kaikkien matkustajien tulee pääsääntöisesti saada istumapaikka.

Liite 3b

Tarjouskilpailun kohteen no. 1 käyttöoikeussopimuksen erityiset palvelutasomäärittelyt (esimerkki)

Nämä erityiset palvelutasomäärittelyt tarkentavat liitteen 3a yleisiä määrittelyitä.

Kilpailutasoa noudatetaan seuraavilla vaikutusalueen osa-alueilla:

-

Tavoitetasoa noudatetaan seuraavilla vaikutusalueen osa-alueilla:

- A ja D

Perustasoa noudatetaan seuraavilla vaikutusalueen osa-alueilla:

- B ja C

Minimitasoa noudatetaan seuraavilla vaikutusalueen osa-alueilla:

-

Yllä kuvatuista palvelutasomäärittelyistä sallitaan seuraavat poikkeukset:

- Alueen B itäreunassa rasterilla merkityllä alueella kävelyetäisyyden enimmäispituus saa olla enintään 700 m.

Linjaverkon yhdistävyydeltä edellytetään lisäksi seuraavia vaihdottomia yhteyksiä:

- Alueilta A ja B tulee olla vaihdoton yhteys Keskussairaalaan (kartalla KS) arkisin klo 6-20 vähintään kerran tunnissa.

Linjaverkon yhdistävyydeltä ja linjojen aikatauluilta edellytetään lisäksi seuraavia vaihtomahdollisuuksia:

- Alueille A, B, C ja D liitteen 3a määrittelyn mukaisen palvelutason tarjoavat linjat tulee ohjata kulkemaan Matkakeskuksen (MK) kautta ja näiden linjojen aikataulut tulee yhteen sovittaa mahdollisimman hyvien vaihtoyhteyksien tarjoamiseksi.

Linjaverkon käyttämille reiteille, linjojen aikatauluille ja terminaalien käytölle asetetaan lisäksi seuraavia muita määrittelyitä/rajoituksia:

- Keskusta-alue (K) palvelee myös muuta kuin tähän tarjouskohteeseen kuuluvaa linja-autoliikennettä: Tarjouksessa on otettava huomioon, että kyseinen liikenne voi tarjota tämän tarjouskohteen kanssa kilpailevia palveluita keskusta-alueen sisäiseen liikkumiseen.
- Alueita B ja C nykyisin palveleva linja-autoliikenne ei täytä palvelutasomäärittelyitä liikennöintiajan osalta iltaliikenteessä. Nämä ohjeet tulee tarjouksen liikennöintisuunnitelmassa korjata vastaamaan tätä palvelutasomäärittelyä.

Käyttöoikeussopimuksen linja-autoja koskevat vaatimukset - esimerkki: kaupunki- ja lähiliikenne

Näitä linja-autokalustoa koskevia vaatimuksia noudatetaan kaupunkien paikallisliikenteessä ja kaupunkiseutujen lähiliikenteessä.

- *Periaatteiltaan vastaavia vaatimuksia voidaan soveltaa myös muussa lyhytmatkaisessa linja-autoliikenteessä, jolloin esimerkiksi matalalattiaisuutta koskeva vaatimus voidaan jättää pois*

Sopimuksen mukaisessa liikenteessä tulee käyttää alla olevan määritelmän mukaisia kaupunkilinja-autoja. Näiden ohella voi ruuhkatunteina, arkisin klo 6.00-9.00 ja 15.00 – 18.00, alkavilla lähdöillä on lisäksi mahdollista käyttää alla olevan määritelmän mukaisia ruuhkalinja-autoja.

Kaupunki-linja-auto:

- pituus vähintään 12 metriä
- ovijärjestys vähintään 1+2+0 (etu-, keski- ja takaovi)
- kiinteitä istumapaikkoja vähintään 30 kpl (ei sis. ns. klaffi-istumia)
- vähintään 1 lastenvaunupaikka keskioven yhteydessä
- portaaton (matala) lattia etu- ja keskiovien välisellä käytävällä ja lastenvaunupaikalla
- linjatunnusta osoittava näyttö edessä tuulilasin yläpuolella

Ruuhkalinja-auto:

- pituus vähintään 12 metriä
- ovijärjestys vähintään 1+1+0 tai 1+0+1 (etu-, keski- ja takaovi)
- kiinteitä istumapaikkoja vähintään 30 kpl. (ei sis. ns. klaffi-istumia)
- vähintään 1 lastenvaunupaikka
- linjatunnusta osoittava näyttö edessä tuulilasin yläpuolella

Kaluston keski-ikä saa kunakin sopimusvuonna olla enintään 6/7/8 vuotta. Yksittäisen linja-auton enimmäisikä on 16 vuotta laskettuna rekisteröintiajankohdasta.

Kaluston keski-ikä lasketaan kunkin sopimusvuoden alussa sopimuksessa tarvittavien autojen iän painottamattomana keskiarvona. Auton ikä lasketaan rekisteröintihetkestä sopimusvuoden aloitusajankohtaan yhden desimaalin tarkkuudella.

Auton, jonka peruskorjattulle alustalle rakennetaan kokonaan uusi kori, ikä korjauksen valmistumiskuukauden lopussa on viisi (5) vuotta.

Auton, jonka kori on peruskorjattu siten, että sen lattiapinnat, seinä- ja kattoverhoilu sekä istuinpäällysteet on kokonaan uusittu ja jonka kori on ulkopuolelta kokonaan uudelleen maalattu, ikä on peruskorjauksen valmistumiskuukauden lopussa kahdeksan (8) vuotta. Peruskorjaus tulee voida todentaa sen toteuttajan antamalla todistuksella, jossa tehdyt korjaustoimenpiteet on yksilöity.